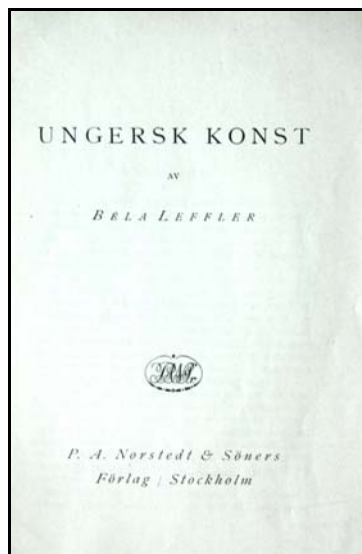

Margócsy Klára

A költészet napjára*

A költészet napja **József Attila** születésnapja, és ez nem csak szép megemlékezés a 101 éve született költőről, hanem a költészet hivatalos egynapos ünneplése. Feltételezem, hogy viszonylag kevés ország van a világon, ahol a költészetnek ilyen kitüntetett ünnepnapja van. Ez kicsit paradox dolog, hiszen a költészettel, a versekkel való foglalkozás, az olvasás mégsem megy úgy, hogy ezen a kiválasztott napon huszonnégy órás elfoglaltságot jelenthetne. A költészet, a versek inkább percekre, jó esetben órákra foglalják el az embert, de inkább gondolatainkban, agyunkban zümmögnek a sorok, és ezt az időt talán nem lehet egy egész napra kiterjeszteni. S a hivatalos ünnepek nem is tudják adni azt az igazi örömet, azt a kivételes kegyelmi pillanatot, amikor az ember véletlenül találkozik a számára íródott verssel, amikor rátalál arra a sorra, amiről úgy érzi, hogy miatta írta le a költő. S általa valamilyen nagyon mélyen élő gondra, problémára találta meg azt a választ, amit ő maga már régóta keresett, de nem talált meg. S most a szerencse elé hozta a költő szép megfogalmazásában. Ezzel nemcsak megoldódott az olvasó gondja, de közben gyönyörködhetett is.

József Attila sorai mindig is alkalmasak voltak ilyen intim olvasói találkozássokra, hiszen ő az emberi kapcsolatok bonyolultságáról, az összekuszálódott viszonyok kibogozhatatlanságáról, a feloldhatatlan magányról szól. De mindenkinek mást és mást mond a szöveg, mint ahogy egy másik **József Attila** versben olvashatjuk: „Szállj költemény, szólj költemény, mindenkire külön, külön...” Az a jó, ha a vers minden olvasóját személyében szólítja meg, mindenki leszűrheti magában a csak neki szóló üzenetet. Érzésem szerint a magányos olvasgatás, vagy az ihletett tolmácsolásban előadott versek meghallgatása adhat ilyen élményt, csak így tárulhat fel a vers lényege, amikor valóban a lélek mélyére szállva tárul fel előttünk szinte megvilágosodásként egy-egy versvilág. S ehhez a mai csörtető, hajszás, csinnadrattás harci zajok nem teremtenek kedvező légkört, de az olvasni szerető ember mindig iparkodik a rohanó világ ellenében kiszorítani a maga, pár, versolvasásra szánt percét. Amikor megtalálhatjuk azt a néhány adekvát szót, amely helyettünk kimondja a rettenetet, a rettegést, a félelmet - vagyis azt, ami a szívünket nyomja - hogy ezáltal a nálunk is oly népszerű svéd gyermekverskönyvre utaljak. A költővel együtt mormolhatjuk, hiszen sajnos elég alkalom adódik minderre: „Mondd – távozzon tőlem a félelem!” Vagyis a költészet egyfajta varázserő is, ami bűbajos erővel hat és elhessenti a fájdalmat, a szorongást.

S hogy egy újabb párhuzamot vonjak a mai különleges: magyar és skandináv délutánunk ürügyén, hadd utaljak **Márai Sándorra**, aki szintén április 11-én született, de 1900-ban, és a nálánál 5 évvel fiatalabb **József Attiláról** mindig igen dicsérőleg szólt. Ez alábbi rövid idézet egy másik vonatkozásban is érdekes, még-

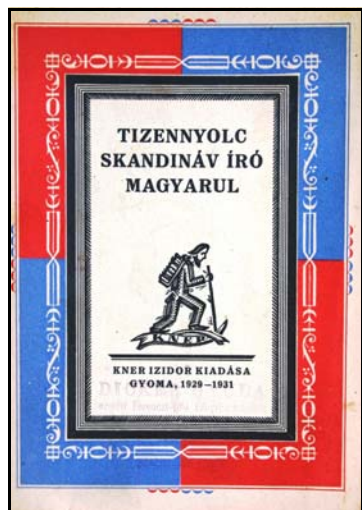

pedig azért, mert a mai alkalmunkhoz közvetlenül kapcsolódik. „Versei hangjában van valamilyen gyöngéd és remegő dünnögés, mintha egy őz dideregne és vinnyogna a holdfénytől hideg és veszélyes világban. Valami nemes és állati van e hangban, valami sértett és tetemre hívó. Végzetes hang ez. Csak a fiatal **Hamsun** hangja hasonlít hozzá, abból az időből, mikor a *Pánt* írta és a *Misztériumokat*.” (Márai Sándor: Négy évszak. Budapest, 2000. 31.) Csak zárójelben jegyzem meg, hogy **Márainak** nagy műveltsége, olvasottsága okán elég széles kitekintése volt a skandináv irodalomra. Jórészt az ő korában ismert híres és népszerű alkotók kerülnek említésre rövidebb-hosszabb összehasonlítások, megjegyzések formájában. Az írókat elsősorban azért hozza szóba, mert a kevesek által beszélt nyelvek irodalmának terjedése izgatja. Hogyan

lehet egy elszigetelt nyelven publikáló író ismert a világban? Teszi fel nemegyszer velük kapcsolatban a kérdést. Csak kiragadott példaként a következő északi szerzőkre utal: **Ibsen**: (Napló 1958-67. Budapest, é.n. 206, és Ég és föld. Budapest, 2001. 95.) **Ibsen, Strindberg**: (Napló 1968-75. Budapest, é.n. 149.) **Ibsen, Knut Hamsun**: (Európa elrablása. Budapest, é.n. 104.) **Swedenborg**: (Napló 1945-57. Budapest, 1990. 320. és Napló 1976-83. Budapest, é.n. 127.)

Márai a fiatal **József Attilát** a nagy norvég íróhoz: **Knut Hamsunhoz** hasonlította, akiről a svéd Per Olov **Enquist** írt nagyszerű regényt és filmet is láthattunk belőle. Az a svéd **Enquist**, aki a Magyarországon sokat játszott **Strindberg**ről írt kiváló regényt és a mai svéd író színdarabjait Magyarországon nagy sikerrel és többször is előadták.

De maradjunk még Nyíregyházánál, a svéd magyar kapcsolatoknál, a fordításnál. **Leffler Béla** (1887-1935) a múlt század elején a nyíregyházi Kossuth Gimnázium sokoldalúan tehetséges tanulója, majd tanára volt. 1905 és 1909 között a budapesti egyetemen tanult magyar-német szakon az Eötvös Kollégium tagjaként. Itt mélyül el érdeklődése a svéd irodalom iránt. Már egyetemista korában a svéd

Bellmann Károly Mihály költészetét ismerteti, amikor svéd tudósokra hivatkozva a svéd Anakreonnak nevezi a költőt. De Csokonai Vitéz Mihály költészetével is párhuzamot von ennek kapcsán. Ez a téma volt **Leffler** első szakmai cikke.

A nyíregyházi Kossuth Lajos Gimnáziumban kezdi tanári pályáját. Az iskolai szabadságot biztosít számára, hogy Berlinben kutatásokat végezzen doktori disszertációjához. Itt ismerkedik meg **Signe Maria Liljenkrantz** svéd tanárnővel, akivel 1912-ben összeházasodnak. A fiatalasszony hamar megtanul magyarul, hiszen Nyíregyházán is laktak, de a nyarakat északon töltik: Két fiúk születik: Sven-Béla és Bence.

Leffler a svéd irodalom iránti rajongását gyermekkorától eredezteti, amikor az otthoni, családi könyvtárban felfedezi a **Győry Vilmos** fordításait tartalmazó, svéd költőket közlő kötetet. A gimnáziumi tankönyvben is szerepelt a *Fritjofs Saga* néhány részlete. A századelőn megnövekedett az érdeklődés elsősorban **Strindberg** és a két Nobel díjas **Selma Lagerlöf** és **V.v. Heidenstam** iránt. **Selma Lagerlöf** meséjét a *Nils Holgerson csodálatos utazása* magyarítását elvégezte **Leffler Béla**. Kicsit átigazította, „magyar színpadra alkalmazta” Hüvelyk Matyi csodálatos utazása címmel, ezt Nyíregyházán elő is adták. Az 1911-12-ben a Nyíregyházán megjelenő HÓNAP c. folyóiratban mindig a svéd irodalom megismertetésével jelentkezik, így elsősorban **Strindberg** és **S. Lagerlöf** fordításokkal. Ez utóbbi szerzőtől lefordítja még *A császár, Krisztus legendák, A halál kocsisa* köteteket. **Heidenstamtól** az *Endymiont* 1918-ban, a *Szent György és a sárkány* c. elbeszélés gyűjteményt 1919-ben adta ki díszes kiadásban a gyomai Kner nyomda.

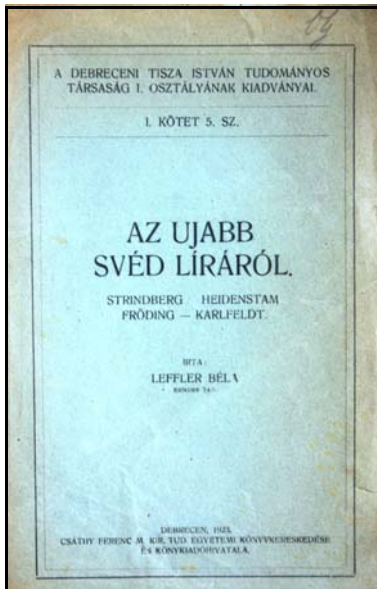
1918-ban a debreceni Egyetemre hívják lektornak, majd 1924-ben a svéd irodalom és nyelvészet tárgyából magántanári habilitációja is sikeres. 1934-ben nyilvános rendkívüli tanári címet kap. A Tisza István Tudományos Társaság rendes tagjává választják 1923-as székfoglalója alapján. Ennek címe: *Az újabb svéd líra*. Itt **Strindberg, Heidenstam, Fróding** és **Karlfeld** lírai munkásságát elemzi. A Tisza István Tudományos Társaság kiadványaiban ez meg is jelenik, majd ugyanitt 1927-ben **S. Lagerlöf** munkásságát méltatja.

Leffler Béla nem sokáig tanít Nyíregyházán, mert az I. világháború után a hazai diákszövetségek felkérlik, hogy aktivitásával, feleségének kapcsolataival próbáljon az északi országok közvéleményében illetve a kormánykörökben rokonszenvet ébreszteni hazánk iránt. Így a Vörös Kereszt és más csatornákon keresztül főleg pénzbeli adományokat juttatnak el Magyarországra, Nyíregyházára. A debreceni egyetem is jelentékeny támogatást kap így, a fiatal kutatók ösztöndíj lehetőségekhez jutnak. 1920-ban 104 magyar gyerek négyhónapos svédországi nyaralását szervezik, bonyolítják.

1920-tól a **Leffler házaspár** Svédországban él. A magyar külügyminisztérium missziójával áll szorosabb kapcsolatban. Különböző funkciókban dolgozik: a követség sajtóügyi attaséja, titkára, egyben a Magyar Távirati Iroda hivatalos tudósi-

ténelmét, jelenkorát mutatják be, de a magyar nyelv és irodalom történetéről, kultúráról, a színházi életről is írnak. (Ch. Pierre Backmann - Béla Leffler: *Ungern i kultur och historia*. 1924.) 1928-ban hazánk képzőművészetét ismerteti.

tója. Szervezi a Magyar Társaságot (Ungerska Sällskapet) és e társaság anyagi segítségével létrehozza a Magyar Intézetet. Élete utolsó éveiben konzuli feladatokat is ellát.

Fő feladatának tartja, hogy Magyarországot megismertesse, és itthon az északi irodalmat népszerűsítse. Újságíróknak szervez magyarországi utakat, és ők visszatérve mindig nagyon kedvező benyomásokról számolnak be. Különböző kulturális eseményeket szervez a magyar művészetet bemutatandó. De elsősorban fordít. 1922-ben *Ungersk Lyrik* címmel költészeti gyűjteményt jelentet meg húsz oldalas bevezetővel. **Csokonai, Kisfaludy, Vörösmarty, Petőfi, Tompa, Arany, Vajda, Kis József, Ady és Gyóni Géza** versei mellett népköltészeti alkotásokat is közöl. Majd Magyarországot ismertető kötetet ad ki, ahol hazánk történetét, építészet, festészet, szobrászat területéről véve a példákat, illusztrációkat. (Béla Leffler: *Ungersk Konst.* 1928.)

A magyar kortárs elbeszélők svédországi bemutatását (*Ungerska noveller.* 1932.) feleségével együtt vállalják. Így többek között **Babits Mihály, Csáthó Kálmán, Gárdonyi Géza, Heltai Jenő, Herczeg Ferenc, Krúdy Gyula, Mikszáth Kálmán, Molnár Ferenc, Móricz** szerepelnek a 243 oldalas kötetben. Felesége önállóan is fordít svédre, így **Bíró Lajos, Herczeg Ferenc, Tormay Cecil** írások. Ezek először többnyire a *Svenska Dagbladet* lapban jelennek meg.

A gyomai **Kner** nyomda folyamatosan szorgalmazza a skandináv irodalom megismertetését. 1929-ben hat svéd, 1930-ban hat dán, 1931-ben hat norvég író prózája jelenik meg. Közülük legtöbbször **Leffler** közvetlen kortársai, személyes jó ismerősei, akik a nekik

járó tiszteletdíjról is lemondanak a jó barátságra hivatkozva. **Madách Imre** Az ember tragédiájának 1936-ban megjelent svéd fordítása a lexikonokban tévesen közölt adatokkal ellentétben nem **Leffler** munkája, hanem **Olof Lundgren** fordítása, amelyhez **Leffler** írt előszót. 1932-ben a stockholmi Magyar Társaságban ismertették a fordítást, és az első színt fel is olvasták. A műhöz írott előszó **Leffler** utolsó műve, mert 1936 novemberében elhunyt. 1939-ben a stockholmi Magyar Intézetben leleplezik **Leffler** arcképét.

Munkásságát a skandináv államok magas kitüntetésekkel honorálják. Így a svéd Vaskereszt, a finn Fehér Rózsa rend, a norvég Olaf rend tiszti keresztje, a svéd Észak Csillaga rend lovagkeresztje, a magyar és a svéd Vörös Kereszt kitüntetéseit kapja meg. Magyarországon a Signum Laudis bronz és ezüst fokozatával és kormánytanácsosi címmel tisztelik meg.

Ezekkel a ma már talán feledésbe merült adatokkal arra adunk példát, hogy elődeink milyen kitartó, szívós munkával, szinte megszállottsággal szorgalmazták, hogy a költészet, az irodalom, a művészet sok országhatárt legyen képes átívelni, és ismerősökre, barátokra leljen. S mindez azt is mutatja, hogy nincsenek távolságok, szellemi kalandozásokkal minden és mindenki elérhető.

(E dolgozat alapjául szolgáló kutatásokat Édesapám, **Margócsy József** végezte, akinek tanulmányát használtam fel. **Margócsy József**: *A két Leffler*. Acta Academiae Paedagogicae Nyíregyháziensis, Tomus 12/E. Nyíregyháza, 1990. 59-71.)

* Elhangzott 2006. április 12-én a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár és a Nagyvilág c. világirodalmi folyóirat rendezvényén, ahol a Költészet Napján svéd-magyar versünnepet tartottak. Ez az írás annak kibővített változata.

Az est folyamán Pregitzer Fruzsina és Berki Antal színművészek tolmácsolásában az alábbi művek hangzottak el:

Elisabeth Rynell

A jövő

Nagyon közeli
a jövő.
Sötét karjaiba
ölel a jelenvaló.
Nem vesszük észre.

Előre a
lendületben
mozdulatban
rabul ejtve
kővé meredten
állunk
szinte mozdulatlan
jelenben
körüölölőben.

Ujjhegyel
érinthetnénk a jövőt
az érinthetlent
a nem létezőt.

Reszketünk.
Nagyon fáj.
Az elkerülhetetlen válás
mardos bennünk.

Messze távol
körüöltünk mindenütt
saját vérében
fürdik a horizont.

Hangtalan
lecsurog
s a függöny lehull.
Érezzük hogy mozdul
pezse a sötétség.
Belül.

De sehova sem jutunk. Habár
a végtelen sötétben
nem láncol semmi
állunk elveszetten
a rendkívüli csendben
állunk
a sötétben
a pezsgó forгатagban
összegubancoltan.

Mit történik
ha az első villám
fenyegetőn átdöfi az eget?
Az érinthetetlen
a fellelthetetlen
a lehetetlen
remegve áthatol a bőrön.
Éktelen fájdalmat okoz.
Ordítani kezdünk.

Nagyon közeli
a jövő.
Sötét karjaiba
ölel a jelenvaló.
Nem vesszük észre.

1980.

Nyugvópont*

Nyáréjszaka lesz.
Hosszú, fehér alkonyat vége.
A rádióban zongoraest.
Végtelen, óvatos.
Talán Chopin legszebb műve.
A konyhai óra tik-takol majd.
Asztalon, vázában a nyár összes virága.
Kint az erdőn magányos estike nő
meg kell szagolni.
Nyáréjszaka lesz. Pohár aranyló bor
áll előttem érintetlen.
Találnom kell egy nyugvópontot.
Egy kis helyet, mit ittnek hívnak.
Itt akarok ülni. A lég lesz
a zongora. Tónusok csendes zuhataga.
Nyáréjszaka. Áttetsző
egyszerűség minden ablak mögött.
Különös
fehér csend.

1993.

Kovács katáng Ferenc fordításai

* Megjelent a Nagyvilág 2006. márciusi számában

Önnestad*

Amikor reggel felkelek, kinyitom a hálószoba ablakát, és rámtámad a tizen-nég y kutya ugatása, kitágítja a légteret, és a villák felett kifeszül a magas hangok húrja, beleugatják és -vonítják és -hergelik egymást egy megbonthatatlan állapotba, az ugatásban egy testté válnak, és a húr, melyet fölém feszítenek, a városban mindenki más felett is ott feszül, bezárom az ablakot és lemegyek a reggelizőasztalhoz, ahol csak a rádióból kiszűrődő klasszikus adó lágy hangjai védenek meg attól, ami az ablakon kívül zajlik, a villakülváros idilljének közepében élek, és tudom, hogy bármikor összetörhet, az egyetlen, ami még életben tud tartani, az a gondolat, hogy elszököm e házból, e városból, és hogy ezt a szökést már most meg kell tervezni és körül kell írni, szavakkal, gondolatokkal, ahogy ülök a reggeli kávémmel és megkísérlem elolvasni az újságot, ott, abban a pillanatban már mélyen beleéltem magamat a szökésbe, a testem, a gondolataim, minden, ami én vagyok, már messze jár, kimerészkedem a hátsó ajtón a biciklimért, és mikor áttáposom magam a városra, hogy mozgásba lendítsem a testemet, úgy, ahogy minden áldott hétköznap, a gondolataim az épp megvalósított szökésben találhatók, abban a szökésben, mely megmenti majd elmémet és új horizontot fest szemeim elé, egy tengerrel, erdővel, tavakkal és hegyláncokkal teli horizontot, melyen akadálytalanul vándorolok nap nap után, apró tisztásokra érek, a napba hunyorgok, friss levegőt szívok és megtöltöm tüdőmet, oxigénnel és reménységgel, azt a horizontot, melyet annyi álomban láttam, és melyhez annyiszor vándoroltam azzal, akit szeretek, kéz a kézben, egy útemben jöttünk, magunk mögött hagyva a villakülvárost, minden hangját, minden kerttúrását és a vasárnap reggeleket áthasító fűnyírók agresszív zaját, az összes autószerelőt, akik minden szabad pillanatukat egy régi üresben járó Volvonak szentelik, és a motorba néznek felhőszakadásban, napsütésben, ezt a foglalatosságok városát, melyből száműzetetett a pihenés és a csend, ahol minden gyepet a gyeptelenítés határáig nyírnak, és ahol az igazán gazdagok medencét ásnak a gyep helyére, kék fényes alsó világítással és szüntelenül csobogó vízsűrővel, mintha folyton valaki kint állna és zuhanyozna, a fényezésnek és a csecsebecséknek ezt a mutogatását, mely része a versengésnek, a házak közti folyamatos versengésnek, hogy kinek van a legmenőbb autója, a legszebb gyepe, és mennyibe kerültek a kutyák, és ahol a proli és a kispolgár szomszédok, mégis szakadék választja el őket, merthogy ugyanaz az utcacím nem mindig jelent azonos életkörülményeket a mindennapokban, itt, e városban, ebben az egységgé összepréselt városkában ültem minden reggel a kávémmel, s közben éreztem, hogyan nő bennem a kétségbeesés, hogyan nő minden egyes vajaskenyermre mért rágással egy oly nagy kétségbeesés, mely minden mérleget, minden ésszerű döntést ellehetetlenített, és csak arra hajlott, hogy még mélyebben belerángasson a sötétségbe, abba a kétségbeesésbe,

amelyben a visszatérés töröltetett a szókincsből, amelyben a remény csak az arc kifejezéseket és könnyeket értelmezni nem tudó emberek patetikus kifejezése, ebben a kétségbeesésben éltem én, év év után, miután más élet nem tűnt lehetségesnek, ott álltam a közepében, mint a többiek, turkálva a kertben, minden héten furikázva a fűnyíróval, ránehezedve fogantyújára, hogy haladjon is előre, nyelvén kék füstjét és hagyván, hogy a motorzaj beegye magát a bőröm alá, merthogy az volt az egyetlen ésszerű és természetes ott és akkor, tényleg megerőltettem magamat, hogy egy legyek közülük, egy teljesen normális villaember, aki örökdik a drótkerítésnél, a grillüstőből óvatosan egy vödörbe üríti a hamut, öntözi a virágtartókból és az aranyozott oromzatról lógó muskátlikat, pletykál, nekitámaszkodik mások kerítésének és elpletykálja, hogy ez vagy az mit mondott, és közben tudtam, egyre inkább ráébredtem arra, hogy amit én mondtam, azt is továbbadták, át a túlsó kerítésen, és lassan elterjedt az egész városban, eltorzult, felfújódott, engem is megtörő méreteket öltött, mivel minden bizalmas szó főtéri üzenetté vált, és mikor napi bicikliutamat tettem a városon keresztül, tudtam, hogy a függönyök mögött összesúgtak, elkerekedtem a templom és a gyülekezeti ház előtt, le a lejtőn az új községi lakótelephez, a családi házak e soraihoz, ahol minden évben mások laktak, ahol az egyik be-, a másik kiköltözött, ezekhez a gyönyörű sárga téglaházakhoz, melyek lassan elmállottak és tönkrementek a használattól, mivel annak, aki mindent ingyen kap, nem kell megköszönnie, és még kevésbé óvnia azt, ami nem az övé, ezekhez a házakhoz, melyek eleinte egy átlagos villakülvárost sejtettek, de aztán egyre inkább viselték annak a nyomát, hogy menekült-zsilippé váltak, ahol az emberek azon a nyelven szólították meg egymást, amely régen szerbhorvát névre hallgatott, de most már összetevőire bomlott, szerbre, horvátra és bosnyákra, ehhez a helyhez, mely egyre inkább a balkáni tragédiát tükrözte, ahol emberek üzettek el házaikból, városaikból, és kerültek Önnestadba, ahol minden ingyen van, ebbe a tej és méz országába, amely manapság a számító bűnözőket is vonzza, mert tudják, hogy az akár két évig is elhúzódó ügykezelési idő egy szép és jól megfizetett szabadságot jelent egy olyan országban, mely gazdagabb, mint bármelyik, amiben eddig jártak, egy országban, ahol nem csak a lakás ingyenes, hanem más fizeti az ételt, a ruhát, a szórakozást is, ebben az országban, mely megnyitotta határait egy mostanság menekültáradatnak nevezett nemzetközi üzlet előtt, egy üzlet, mely a volt keleten szinte minden más üzletnél jövedelmezőbb, és az emberek tömegesen gyülekeztek a buszoknál, miután eladták mindenüket, s egy teljes „csomagot” tartalmazó utat tudhattak a zsebükben – lakhely, munka és tartózkodási engedély, mondták nekik –, majd néhány nappal később egy modern négyszobás lakásban kötöttek ki, mint Önnestadban, ahol minden ingyenes és magától érthetődő volt, a bútorok a helyükön, az étel kézpénzért a legközelebbi üzletben, és a körülöttük lévő emberek is mind hasonló helyzetben voltak, és lassacskán kis gettók alakultak ki, mindegyik a maga nyelvével, etnicitásával, ahol minden ingyenes, és a jövő két évnél nem terjedt tovább, egy jövő, melyet nekem is volt szerencsém sokszor megélni, mivel épp ötvenedik születésnapomon jutot-

tam el odáig, hogy a szedelőzködés nem maradhatott már csupán csak elmélet, és minden ilyen jövő, melyhez közeledtem, csak a korábbi megoldások megismétlődése, rosszaké és még rosszabbaké, most, ötvenedik életévemben, jövők egész sorával magam mögött, megszületett bennem az elhatározás, mely segít elhagyni e várost, menekülésben leragadt fix boldogságmilliomosaival és szabadabb csatmányaival keresvén azt, amit a kispolgár immár élete alapjának tekint, a boldogság anyagi halmozását, mely csak lelki válságba sodor, a TB „kiégettség” című rubrikájába, mely eufemizmus mögé rejtik az összes lelki nyavalyát, s ez korunk talán legerősebb jelzése arra nézve, hogy a boldogság-gazdagság is csak boldogtalanság, hogy tulajdonképpen semmink, amink van és amiből állításunk szerint többet akarunk, nem alkalmas arra, hogy generációk életét építsük rá, mert a törekénység szerves része a konstrukciónak, és ennek a mély belátásnak a birtokában fogtam legnélkülözhetetlenebb tulajdonaimat, és szakítottam e várossal, melyet Önnestadnak hívnak, de hívhatnák bármi másnak is, miután megtévesztésig hasonlít a többihez, és mert a probléma tulajdonképpen az, hogy minden ember másokra tekintet nélkül szabadon tehet-vehet, míg kerítésével vagy zöldellő sövényével szolgálja azt az illúziót, hogy minden élet külön zajlik, a többitől függetlenül, a villakülvárosokban ugyanolyan nyomasztóan, mint a magasház-gettókban, ahol a hifi-tornyok basszus hangja átrágja magát a betonon, lakásról lakásra, ez a tenkitetnélküliség, mely korunk egoizmusából nőtt ki, s mely szerint csakis én döntök a közös légtérről és sosem te, mintha egy ember élete annyira behatárolható lenne, hogy senki sem lát, hall vagy érez belőle semmit, ez határozta meg az önnestadi életet, és ehhez próbáltam igazodni, csak közben a teljes összeomlás határára értem, ehhez az élethez, melyet teljesen új összefüggésben akartam felépíteni, de mindig elnyomta a szomszéd tizenégy kutyája, a morgó, zúgó fűnyírók, az üresben járó autók, egy másik kert hegesztőaggregátora és csiszológépe, a hifi-tornyok és a csörlők, melyek egyenként ugyan óvatosan, de együttesen dühösen és nyomasztóan játszották különféle lüktető dallamaikat, ugyanolyan módszerűen és szűnhetetlenül, mint a kínzás vízceppjei a homlokon, kopp, kopp éjjel s nappal, egyenként kíméletesen, de együtt olyan intenzitással és jelenléttel, mely átette magát a bozótokon és a házfalakon, ezek a sohasem csendes kertek, melyek mind olyan dallamot próbáltak játszani, mely feltehetőleg a szomszédnak is megfelelő, mivel a szándékok egyike sem volt rossz, csak épp a kor dallamaihoz volt igazítva, ezekhez a mindenütt játszottakhoz, melyek refrénjei mind csak énrólam szóltak, és senki másról, így nőhetett fel az új ember generációról generációra a kis villaközösségekben, ahol az ember továbbra is önmaga legjobb szolgálja.

Kunszenti-Kovács Dávid fordítása

* Megjelent a Nagyvilág 2006. márciusi számában

Per Helge

Darázsnyár

Augusztus végi hóhullám
darazsak hadát varázsolja
kávээsztalunk köré

Lehetnénk bárhol, egy vonat étkezőjében, vagy
hajó napozóteraszán, de itt ülünk egy sátálókkal teli
kerti ösvény mentén a zöldben a helyet jól ismerjük

Vagy mégsem?
A látómezőben egy kórisfa áll, magas, szálfegyenes
ilyen volt, mikor még kicsik, földhöz közelibbek voltunk
Áll, uralja most is, mint korábban, a dombot
Idősödik, mint mi, egy elszívó - feldolgozó szerkezet
ami majdnem, de nem egészen észrevétlen cseni el a nedvet
a többiek elől

S miről társalgunk mi, ráncos öregek
a most és mindenek fölé tornyosulók
Mindenki sorjában csalogat másokat az útra
amin nem jártunk még, de megtehettük volna

Kíváncsian hallgatjuk egymás vallomásait, átlátunk a
tátongó réseken, de a mögöttes gondolatok füstbe szállnak
nem érhetők utol

Az asztal köré telepedve hat testvér s az utódaik
de milyenek? Mint a medúzák, egyik változat ilyen, a másik olyan
a megállapodott őstelepekről
generációk szakadnak le egymás után
Minden új nemzedék változtat azon, ami állandó volt előbb
Végül elszáll minden, elszigetelődünk
s féligsült zsömlével kezünkben egyedül maradunk

Mitől a szorongás?

Mindnyájan élünk, de akiket még nem operáltak s nem

kezelték ilyen-olyan daganattal, kisebbségben vagyunk

Hogy a világ járhatatlan dzsungel, nagyjából tudjuk, a televízió képernyőjén terroristák és gengszterek naponta szegeznek
naponta szegeznek
tarkónkra a fegyvert
Ezt is túléljük

Az erőszakról kattogó géptáviró jelek pillanatnyilag a porba fúlnak
Mi itt ülünk, csodás a pillanat

Kovács katáng Ferenc fordítása

Kovács katáng Ferenc

Társam mindig I.

nem igazság helyetted is szeretnem kell téged
lelkem feléd fordultában félúton rekedt
s az őszi avar alatt zöld fű fagyott sündisznótüskéi
nyársra szúrták szívem roppant gerincem a lábad nyomát őrzi
s azt a vasárnap délutánt mikor hiába vártam rád
fagyott ujjaimat lelkemben melengettem nem jöttél
eléd siettem de az úton nem járt senki
halottak emlékei vigyázták napunk krizantémos árnyait
mécsesfények a sírokon s fényfátyol lebegett a város felett
varjak lepték el a fákat károgasuk elüzte a gondunk
s pezsgett a fekete árnyakat rejtő lombtalan rengeteg
futottál árnyékok fogságából magad magam mindenki más emberek meg-
csalók szeretők elől hozzám de miért hogy engem választottál
és én kiérdemellek-e téged a sorstól
álmunkban katonás tölgyek a nagyerdő fái közt méteres árnyak térdig érő
levélkupacok máshol csak túlevél boka fölött zokniba kapaszkodó ölbe
kaptalak szaladtam veled kiulladásig hogy jogom legyen súlyod alatt
összecsucslani térdre esve tested lágyan avarra fektetni fejednek vánkost
rakni varázsló ujjakkal hajad szoknyád igazgatni cipőd orrán a port
letörölni végignézni rajtad avarophéliám sátrazni hajad fejed körül s
égszínkék árnyakból nagy kalapot fonni tűzvörös sárga barna rozsdá marta

levelekkel futok áldozati tállal aranyló gyümölcsöt szedni szagos körtét
fonyadt szilvát kipattant héjú szelídgesztenyét fűrtökbe roskadt szőlőt to-
kajit madait cserkesszőlősit apagyit magyit ökörítőfülpösit vackor al-
mát birskörtét kibelezett dinnyehéjat gyertyát benne kivillanó szemekkel
szélesre fogazott szájjal riasztó imbolygó rémet megvédelek ölbe kaplak s
veled szaladok megint ki tudja merre csak veled csak karjaim között hogy ne
veszítselek s már az úton mint rendes emberek négy lábón járunk együtt ket-
ten tovább szinte lebegünk utcalámpák megrézfálta árnyvető árnyvesztő
szürke alakok most már futunk egymást kergetőzve mert fogy az időnk s
halottaink hacsak gyufasercenésnyi pillanatra is de látni szeretnének megis-
merni téged bemutatlak leszel feleségem életem társam szeretóm szé-
pem vigaszom árnyam elsőségem hitem elfeledett kérdésekre egyetlen vála-
szom nyomtalan nyom utánam hiába szaglásznaq múltat felhánytorgatók
csak te vagy nekem s kvantumokban én is kis energiacsomagokban a vágy a
fény az elhajolt idő a felfedezésre váró gőzvasaló száradó pelenkák közt
mosónők álma József A s még néhány nem feledett vén írástudó s gyertyák
égette ujjakkal húztrak sírok között magam után még máshova is gyertyák
gyújtani futva elimátkozni azt a régít hogy bocsásd meg de hisszük-e a végét
hogy mi is megbocsátunk... mert ez benne a szép futunk tovább lábunk
sem éri a földet már lebegünk tujafák közt suhanunk temetőfal köré tűzdelt
nyárfák felett egyre magasabbra a gyertyaláng fűtta éjszakai lepel ráncai
közt cikázva mint a fecskék veled kézenfogva kezéd melegében ereid lükte-
tésén kiszámolva együttes éveink húsz huszonegy erre új lapot húzni életve-
szély
harminckettő-három-négy ...

kergetőzünk anyám rosszallóan nézi sosem szerette ha össze-vissza futok
beteg leszel fiam lett mindig igaza vagy csak arra emlékezem hogy láztól
lucskos fejem kókadozott a párnán s hiába bókolt az ablakot csikorgató ko-
pasz ág a székig támolyogva kifutott alólam a tavasszal felsikált padló s csak
ültem maradék nap bámulva a nálam is bánatosabb eget az ablak két ol-
dalan mi ketten
de anyám intését semmiképp sem szívlelhettem meg mert ölelésed több a
fojtogató nyár unalmánál a mohó tavaszi zsongásnál
vagy a tél fagymarkánál
ősz vagy nekem nem eresztlek

Mayer Hella: utazás (grafika)